https://doi.org/10.14456/jeir.2023.68

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Innovative Leadership of School Administrators in the 21st Century

กรรวี โพธิ์ทอง[1], สุวิทย์ ภาณุจารี[2] และ ประทีป มากมิตร[3]

Kornrawee Pothong[1], Suwit Phanujaree[2] and Prateep Markmit[3]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rattanakosin College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: [1]kornrawee1969@gmail.com; [2]suwitmbu@hotmail.com; [3]markmitr@yahoo.com

Received June 1, 2022; **Revised** June 11, 2022; **Accepted** June 13, 2022

บทคัดย่อ

สังคมโลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ทั้งโรคระบาด ด้านเทคโนโลยี สภาวะเศรษฐกิจและสังคม การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนั้น ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาตนเองให้เป็นนวัตกร สถานศึกษาเป็นองค์กรนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 นี้

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายถึงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่วนตัว ด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน และด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านทักษะการทำงาน และ 3) ด้านบทบาทหน้าที่ทางสังคม ตลอดจนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ภายใต้ความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เกิดนวัตกรรมในสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

Today's world society is an era of dramatic change. There have been many changes, including epidemics, technology. socio-economic conditions school administration School administrators need

innovative leadership to counter that change. In addition, the National Education Plan focuses on developing learners to be able to create innovations. It is therefore an important duty of the school administrators to develop themselves as innovators. Educational institutions are innovative organizations in this 21st century.

This article aims to discuss the subject matter of innovative leadership of school administrators in the 21st century. Innovative leadership of school administrators. The three characteristics of innovative leaders are those that relate to personal behavior, the participants, and work–related aspects. Three components of innovative leadership: 1) Personality 2) Work skills, and 3) The role of social functions. The role of school administrators and innovative leadership in the 21st century under the cooperation of those involved in enabling further innovation in educational schools.

Keywords: Innovative Leadership; School Administrators in the 21st Century

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงและปัญหาท้าทายต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลกระทบการการบริหารสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายและมีคุณภาพ ภาวะผู้นำ (leadership) เป็นองค์ประกอบหลักของการบริหาร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นพฤติกรรมในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งนวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการทำงานและนวัตกรรมการนำ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 คือ 3Rs และ 7Cs เป็นคนดีของสังคมและอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มีอุดมการณ์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Office of the Education Council Secretariat, 2019) นวัตกรรม คือผลผลิตใหม่อันเกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคคลในองค์กร จึงส่งผลต่อความสำเร็จ ความเจริญเติบโต รวมทั้งยกระดับความสามารถขององค์กร (จิติมา วรรณศรี, 2563) การพัฒนานวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะให้ทุกองค์การสร้างจุดยืนที่เข้มแข็งเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม โดยเฉพาะเป้าหมายอยู่ที่ความอยู่รอด การเจริญเติบโตและการสร้างสมรรถนะในการ

แข่งขันอย่างยั่งยืน ไม่เว้นแต่ด้านการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ (ธีระ รุญเจริญ, 2557)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญมากที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารการศึกษาโดยตรงในการศึกษาทุกระดับ ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยที่ทุกคนมีความเต็มใจ พึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ก่อให้เกิดผลงานมีความถูกต้องสมบูรณ์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ต้องมีความรู้ ความสามารถตามหลักการ ทฤษฎี เสียสละ มุ่งมั่นทุ่มเท เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะส่งผลให้การดำเนินงาน เพื่อให้ได้นวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน ในบทความนี้จึงนำเสนอความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21

ความหมายของนวัตกรรม

คำว่า นวัตกรรม ได้มีนักวิชาการกล่าวว่า นวัตกรรมเกี่ยวข้องกับการนำความคิดมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา การพัฒนากระบวนการและปรับปรุงแนวทางดำเนินการเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการบริการแบบใหม่หรือองค์ใหม่ (Dawson and Andriopoulos (2017) เป็นความพยายาม การกระทำที่มุ่งจะเอกชนะปัญหา หรือแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ หรือปรับปรุงประยุกต์ขยายจากวิธีการเดิมที่มีอยู่แล้วก็ได้ (วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง, 2562) โดยคิดค้น และสร้างสิ่งใหม่ซึ่งอาจเป็นแนวคิด วิธีการ กระบวนการ ระบบ รูปแบบหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ สามารถจำแนกการสร้างนวัตกรรมได้ 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การสร้างสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน และ (2) การปรับปรุงพัฒนาสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม (จิติมา วรรณศรี, 2563) เป็นการพัฒนาต่อยอด เพิ่มมูลค่า มีเป้าหมายในเชิงบวก ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา คือ มีความคิดสร้างสรรค์ (C–Creative) มีความใหม่ในบริบทนั้น ๆ (N – New) มีคุณค่ามีประโยชน์ (V – Value Added) และปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม (A – Adaptive) (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563) การเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการจัดการศึกษา วิจัย และบริการ กระบวนการ การปฏิบัติการ และรูปแบบธุรกิจของสถาบันหรือประสิทธิผลของสถาบัน รวมทั้งสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564)

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรม เป็นแนวคิดหรือวิธีการที่นำมาใช้ในการปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหา หรือเพื่อการพัฒนา จากความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเป็น รูปแบบ แนวคิด วิธีการ กระบวนการ ทำเกิดการเปลี่ยนแปลง การสร้างสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน การปรับปรุงพัฒนาสิ่งเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม ที่มีคุณค่า นำไปสู่การใช้และการสร้างประโยชน์ทางความคิด กระบวนการ หรือองค์กร

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่ใช้กระบวนการของการสร้างสรรค์บริบททางนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์การ การสร้างบทบาทการเป็นผู้นำนวัตกรรมและการใช้บทบาทผู้นำนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการกำหนดโครงสร้าง การตัดสินใจสั่งการ สภาพแวดล้อม เครือข่ายพันธมิตรในการทำงาน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสนับสนุนการคิดและการทดสอบในเชิงนวัตกรรม (Porter and Malloch, 2010) เป็นผู้นำที่ใช้พลังและความสามารถของตนเองในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสและสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการคิดค้นแนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ หรือ ให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในองค์กรซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร ซึ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถแบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพภายใน บุคลิกภาพภายนอก การปฏิบัติงานและมิตรสัมพันธ์ (จุฑาทิพย์ ชนะเคน, 2559) เป็นการแสดงออกถึงคุณลักษณะของผู้นำต่าง ๆ ที่มีสมรรถะนำ บุคลิกภาพ บทบาท ความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อน สามารถค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ เน้นสัมพันธภาพของกลุ่มบุคลากรที่มีคุณภาพ และมีความไว้วางใจสมาชิกภายในองค์การ รวมทั้งใช้กระบวนการของการสร้างสรรค์บริบททางนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตและการให้บริการอย่างสร้างสรรค์ (กุลชรี จงเจริญ, 2561) เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งนวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการทำงาน และนวัตกรรมการนำ โดยจูงใจให้ผู้บริหารการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา นำความรู้ ทักษะ กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีพฤติกรรม ด้านการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการแสดงบทบาทและหน้าที่เชิงนวัตกรรม และด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม (ฐิตินันท์ นันทศรี, 2563)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ การทำงาน การนำทีม โดยการจูงใจให้ข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษา ขับเคลื่อนให้เกิดแนวคิด แนวทางการดำเนินการใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเกิดประโยชน์แก่องค์กร

คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้แก่

Dave (2007) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วยคุณลักษณะ 11 ประการ ดังนี้ 1) มีการกระทำอย่างรวดเร็วและมุ่งมั่น มีการตอบสนองที่ดี และมีความแคล่วคล่องว่องไวในทุก ๆ สิ่ง 2) ฝักใฝ่การเปลี่ยนแปลงเพื่อความก้าวหน้า 3) ปัญหาและอุปสรรคในอนาคต 4) แรงจูงใจและการ

กระตุ้นของผู้บังคับบัญชา 5) ความกระตือรือร้น 6) ผู้ค้าขายและผู้นำที่ดีเยี่ยม 7) ผู้นำผิดกฎ กฎข้อเดียวของผู้นำมีอยู่ว่า “ที่นั่นไม่มีกฎ” 8) ปีนป่ายอุปสรรค 9) ผู้ฉวยโอกาส 10) ผู้ก่อตั้ง 11) ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ต้องแลกมาด้วยความเสี่ยง

Zenger and Folkman (อ้างถึงใน จิติมา วรรณศรี, 2563) สรุปคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 10 ประการ ดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์สู่ความเป็นเลิศ 2) มุ่งเน้นความพึงพอใจของลูกค้า 3) สร้างบรรยากาศความไว้วางใจกัน 4) มีความกล้าหาญ 5) สร้างวัฒนธรรมคิดต่าง 6) จูงใจ 7) กำหนดเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศ 8) แปลงความคิดสู่การปฏิบัติ 9) สื่อสารตรงไปตรงมา 10) สร้างแรงบันดาลใจสู่การปฏิบัติ

Maital and Seshadri (2012) เสนอแนวคิดผู้นำองค์กรแห่งนวัตกรรม ว่ามีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) เป็นผู้นำนวัตกรรมที่ทรงพลัง 2) มีคำถามที่กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม 3) มีแนวคิดในการเพิ่มมูลค่าที่แตกต่าง

จิติมา วรรณศรี (2563) สรุปคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมที่จะช่วยกระการสร้างนวัตกรรมในองค์กร มี 6 คุณลักษณะ ดังนี้ 1) มุ่งความเป็นเลิศ 2) สร้างแรงบันดาลใจ 3) สร้างวัฒนธรรมคิดต่าง 4) มีทักษะการสื่อสาร 5) กล้าทำสิ่งที่ถูกต้อง 6) สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร

อาฟานดี คอลออาแซ และ สรัญณี อุเส็นยาง (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์และ การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการบริหารความเสี่ยง 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 6) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมดังกล่าวจะกลายเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ และคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา

ธันยากร ศรีสุข และสรัญณี อุเส็นยาง (2565) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบได้แก่ ด้านขวัญ และกำลังใจ ด้านการเผชิญอุปสรรคต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการสนับสนุน และให้รางวัล ด้านการจัดหาทรัพยากร ด้านการกำหนดขอบเขต และภาระงาน ด้านเสรีภาพทางความคิดสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนานวัตกรรม และด้านการทำงานเป็นทีม และผลการศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมมี 4 องค์ประกอบได้แก่ บุคลากร โครงสร้าง และกระบวนการทำงาน เทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์กร

จากที่กล่าวมาสามารถสังเคราะห์แนวคิดของนักวิขาการที่กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดของ

	คุณลักษณะ	นักวิชาการ						คุณลักษณะรายด้าน		
		Dave (2007 pp 1–3)	Zenger and Folkman	Maital and Seshadri (2012)	จิติมา วรรณศรี (2563)	อาฟาน่ดี คอลลอาแซ และ สรัญญ์ณี อุเส็นยาง.(2565)	ธันยากร ศรีสุขและ สรัญญ์ณี อุเส็นยาง.(2565)	ด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่วนตัว	ด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน	ด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน
1	รวดเร็ว มุ่งมั่น	/								/
2	ฝักใฝ่การเปลี่ยนแปลง	/						/		
3	ปัญหาและอุปสรรคในอนาคต	/					/			/
4	แรงจูงใจ	/	/		/		/		/	
5	กระตือรือร้น	/						/		
6	ผู้นำที่ดีเยี่ยม	/		/					/	
7	ผู้นำผิดกฎ	/	/	/	/				/	
8	ปีนป่ายอุปสรรค	/								/
9	ผู้ฉวยโอกาส	/								/
10	ผู้ก่อตั้ง	/								/
11	ความสำเร็จแลกด้วยความเสี่ยง	/				/				/
12	สร้างความมั่นใจ		/						/	
13	มีวิสัยทัศน		/			/				/
14	มุ่งความพึงพอใจของลูกค้า		/							/
15	กล้าหาญ		/		/			/		
16	กำหนดเป้าหมายสู่ความเป็นเลิศ		/		/		/			/
17	แปลงความคิดสู่การปฏิบัติ		/							/
18	สื่อสารตรงไปตรงมา		/		/				/	
19	สร้างแรงบันดาลใจ		/		/	/	/		/	
20	มีคำถามกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม			/						/
21	ทำงานเป็นทีมและมีส่วนรวม					/	/			/
22	การคิดสร้างสรรค์					/	/	/		
23	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร					/		/		
24	การจัดหาทรัพยากร						/			/
25	การพัฒนานวัตกรรม						/			/

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดของนักวิขาการที่กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม อาจสรุปคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่วนตัว ด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน และด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

จากภาพที่ 1 สรุปคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่วนตัว 2. ด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน และ 3. ด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน จะเห็นว่าด้านที่เกี่ยวข้องกับงานมีองค์ประกอบรายด้านมากกว่าด้านพฤติกรรมส่วนตัวและด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

การที่ผู้บริหารจะมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นมีองค์ประกอบ ที่นักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์ (2553) องค์ประกอบของ คุณลักษณะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่สำคัญมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ (Personality) 2) ด้านทักษะ (Skills) 3) ด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) 4) ด้านลักษณะทางสังคม (Social Characteristics) เป็นองค์ประกอบคุณลักษณะหลักของผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative leader) องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ทั้ง 4 ด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ (Personality) ประกอบด้วย ความมีคุณธรรม (Integrity) กล้าเสี่ยง กล้าเปลี่ยนแปลง (Risk Takers) มีจิตใจเปิดกว้าง เป็นผู้ฟังที่ดี (Opened Minded)

มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Instinct) ชอบความท้าทาย (Challenge Rule and Past Practices) และเชื่อในสัญชาตญาณ (Intuition Minded)

2. องค์ประกอบคุณลักษณะด้านทักษะ (Skills) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์นำการเปลี่ยนแปลง (Visionary and Leading Change) การถ่ายทอดความคิดสู่การปฏิบัติ (Alignment and Execution) ความสามารถในการเรียนรู้ (Capability to Learn) สมรรถนะในการกระตุ้นการสร้างนวัตกรรม (Encourage Innovation) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การสร้างความไว้วางใจ (Trusted Influence) การขับเคลื่อนผลลัพธ์ (Drive Results and Outcomes) และการแก้ไขปัญหา (Problem Solving)

3. องค์ประกอบคุณลักษณะด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) ประกอบด้วย บทบาทการเป็นผู้นำความคิด (Idea Champion) เป็นแบบอย่างที่ดี (Positive Role Model) บทบาทการเป็นผู้นำทีม การมีส่วนร่วม (Team Leader, Participating) การสร้างบรรยากาศ องค์การแห่งการเรียนรู้ (Creating Learning Organization) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และหน้าที่การให้รางวัลความสำเร็จ (Reward Success)

4. องค์ประกอบคุณลักษณะด้านทางสังคม (Social Characteristics) ประกอบด้วยการจูงใจผู้อื่น (Motivating Others) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Communication) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ (Network and Connection)

Horth (2014) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. วิธีการนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดการมีภาวะผู้นำ (Innovative approach to leadership) คือการที่ผู้นำคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ที่แตกต่าง เพื่อนำไปสู่วิธีการบริหารงานแบบใหม่ และคิดหาวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานบนพื้นฐานของการเข้าถึงข้อมูลหรือการคาดการณ์ในเชิงวิสัยทัศน์ วิธีการนวัตกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะนำมาซึ่งการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

2. ภาวะผู้นำสำหรับนวัตกรรม (Leadership for innovation) ผู้นำจะต้องเรียนรู้วิธีการสร้างบรรยากาศองค์การเพื่อให้บุคลากรในองค์การสามารถประยุกต์ใช้ความคิดเชิงนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสินค้าและการบริการใหม่ ๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม (Culture of innovation) ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรมีกระบวนการคิดที่แตกต่างและทำงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ ในการเผชิญสิ่งที่ท้าท้าย เช่น การทำงานท่ามกลางทรัพยากรที่ขาดแคลน หรือการทำงานเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขัน เป็นต้น

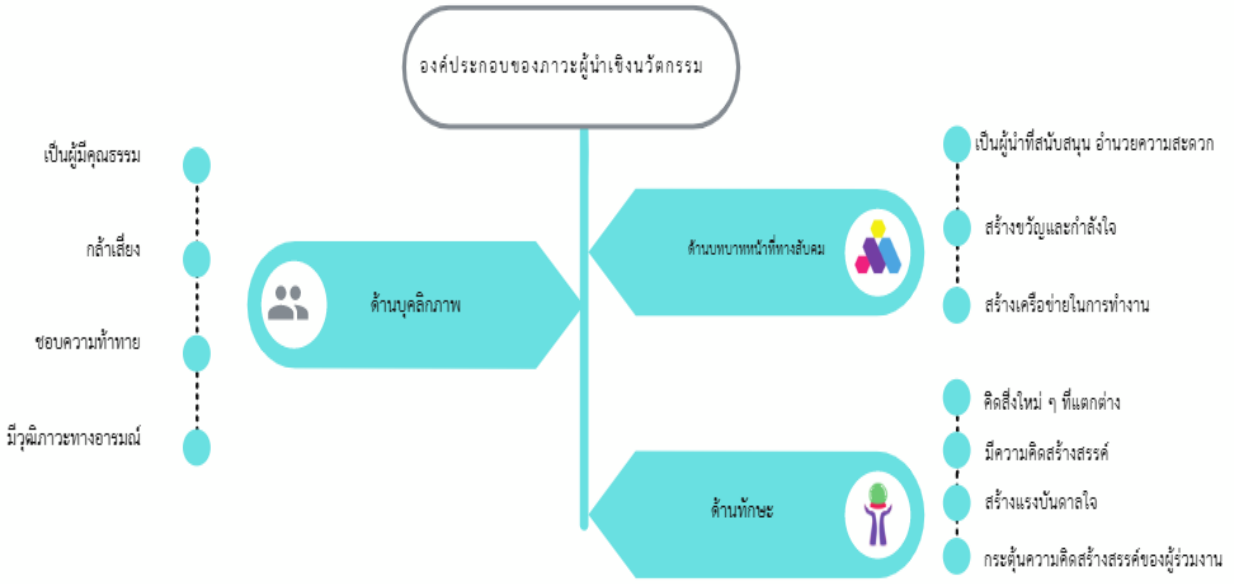
แพรลฎา พจนารถ และ กฤษดา เชียรวัฒนสุข (2563) ได้สรุปองค์ประกอบทางพฤติกรรม 3 มิติของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) คือ ความสามารถในการรับรู้ของตนเองในการระบุประเมินและการควบคุมอารมณ์ของตนเองของผู้อื่น หรือของกลุ่ม ความสามารถด้านการควบคุมอารมณ์ที่ช่วยให้ดำเนินชีวิตให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์อย่างมีความสุข

2. นวัตกรรมการจัดการ (Management Innovation) คือ ระบบการทำงานใหม่ วิธีการทำงานใหม่ การผสมผสานการทำงานใหม่ การสร้างสิ่งใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการ และเกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์และได้รับการยอมรับ

3. วัฒนธรรมนวัตกรรม (Innovation Culture) คือ วัฒนธรรมที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือนวัตกรรม ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือรูปแบบธุรกิจ ใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสิ่งใหม่นี้อาจยังไม่มีมาก่อน หรือเป็นสิ่งที่มีการทำแล้ว แต่องค์กรยังไม่เคยทำการส่งเสริมวัฒนธรรมนวัตกรรม

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ เป็นผู้มีคุณธรรม กล้าเสี่ยง ชอบความท้าทาย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ 2) ด้านทักษะการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาล กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้ร่วมงาน คิดสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่าง และ 3) ด้านบทบาทหน้าที่ทางสังคม เป็นผู้นำที่สนับสนุน อำนวยความสะดวก สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน สร้างเครือข่ายในการทำงาน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

อนุสรา สุวรรณวงศ์ (2559) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาท ดังนี้

1. ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมเป็นฐาน ซึ่งนวัตกรรมจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาที่บุคลากรทุกคนจะต้องร่วมกันบริหารจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ

2. ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบแผนงานหรือโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องมีนวัตกรรมประจำกลุ่มอย่างน้อย 1 ชิ้น/ปีการศึกษา หรือ คณะกรรมการระดับชั้นเรียนจะต้องมีนวัตกรรมร่วมกันอย่างน้อย 1 ชิ้น/1 ภาคเรียน เป็นต้น

3. ผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนสภาพแวดล้อม/บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารควรสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานของครูที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning & Sharing) เน้นการทำงานแบบร่วมมือ (Collaboration) เป็นการร่วมเรียนรู้และร่วมมือร่วมทำของครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาในลักษณะของเครือข่ายการเรียนรู้ครูนวัตกรรม (Teacher Innovation Network : TIN) ที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดที่หลากหลายของครู ที่มาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือระดับชั้น ต่าง ๆ

4. ผู้บริหารมีบทบาทในการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนการพัฒนาของสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สร้างความร่วมมือกับนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จิติมา วรรณศรี (2563) ได้สรุปบทบาทของผู้นำโรงเรียนแห่งนวัตกรรม เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสู่โรงเรียนแห่งนวัตกรรม ไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจ ผู้บริหารจึงควรสื่อสารให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรม การสร้างนวัตกรรม บุคลากรในสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมอย่างไร ผู้นำหรือผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรม เข้าใจแนวทางกระบวนการสร้างนวัตกรรม และต้องมีบทบาทเป็นผู้ชี้แจง และสื่อสารถ่ายทอดให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้รับรู้และเข้าใจตรงกัน

2. วิเคราะห์ปัญหา ผู้บริหารต้องริเริ่มและสร้างทีมงานเพื่อร่วมกันคิดสร้างนวัตกรรมที่จะช่วยแก้ปัญหา ปรับเปลี่ยนและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เกิดผลที่ดีขึ้น และร่วมกันกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3. สร้างแนวคิดใหม่ เป็นขั้นตอนที่ทีมงานจะได้ร่วมกันคิดออกแบบนวัตกรรม ควรให้โอกาสแต่ละคนเสนอความคิดแนวทางใหม่ ๆ ที่หลากหลาย เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาระบบการทำงานหรือผลผลิตให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น แล้วจึงหลอมรวมไปสู่การสร้างกรอบความคิดนวัตกรรมในทิศทางเดียวกัน

4. วางแผนและประเมินความเสี่ยง เป็นการวางแผนและเตรียมการสู่การลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสู่ความเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำหรือผู้บริหารควรวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานตามแผน เพื่อกำหนดแนวทางในการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงที่อาจเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของนวัตกรรม

5. ประสานการปฏิบัติ โดยผู้นำหรือผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานงานอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของทีมงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการสร้างนวัตกรรม และมอบหมายงานแก่ทีมงานอย่างชัดเจน เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน และทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ ป้องกันการทำงานซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

6. นิเทศติดตาม ผู้นำหรือผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นิเทศ ให้ความช่วยเหลือแนะนำช่วยแก้ปัญหาระหว่างดำเนินงาน ตลอดจนผู้ติดตามการดำเนินงาน และกำกับให้มีการดำเนินงานตามแผน ซึ่งจะส่งเสริมให้การพัฒนานวัตกรรมสามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย

7. ประเมินผลและเสริมแรง เป็นการตรวจสอบความสำเร็จของนวัตกรรมว่า สามารถแก้ปัญหาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เพิ่มคุณค่าแก่กระบวนการทำงานหรือผลผลิตของสถานศึกษาหรือไม่เพียงใด โดยการมีส่วนร่วมกับทีมงานและผู้เกี่ยวข้อง กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ รวบรวมข้อมูลหลักฐานผลที่เกิดขึ้นจากนวัตกรรม เพื่อตัดสินคุณค่า และเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาปรับปรุงในการดำเนินงานต่อไป

นอกจากนี้ควรมีการเสริมแรง สร้างขวัญกำลังใจแก่ทีมงาน ครูและบุคลากรที่มีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจ ความมุ่งมั่นในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร มีความยั่งยืน อันจะนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมหรือโรงเรียนแห่งนวัตกรรม (กุลชรี จงเจริญ, 2561)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ฐิตินันท์ นันทะศร (2563) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม และ 5)การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากและองค์ประกอบหลักที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด คือ องค์ประกอบหลักด้านการแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม

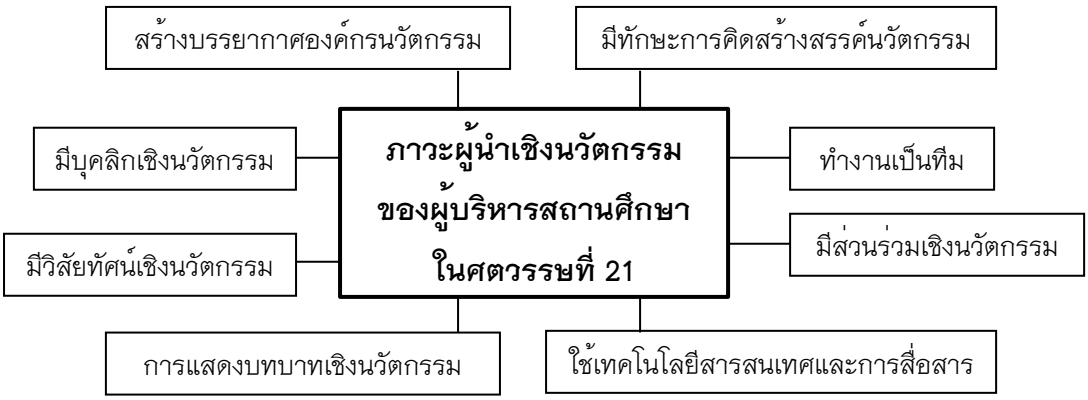
ณิชดาพร หวานสนิท และพรรณี ผุดเกตุ (2565) ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการสร้างบรรยากาศในการสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) ด้านการทำงานเป็นทีม 4) ด้านการบริหารความเสี่ยง 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 6) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม และ 7) ด้านความคิดสร้างสรรค์

จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่าความคิดเห็นของครู อยู่ในระดับดีมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน 6 ด้านได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการบริหารความเสี่ยง 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 6) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม

องอาจ สิมเสน, รัชนี จรุงศิรวัฒน์ และพระฮอนด้า เข็มมา (2563) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล ประเทศไทย 4.0 ให้ข้อเสนอแนะว่า สมรรถนะด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะช่วยให้ครูสามารถคิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอนได้มากยิ่งขึ้นและการพัฒนาสมรรถนะครูด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะช่วยให้ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นมีผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สูงขึ้น ในการก้าวเข้าสู่ ศตวรรษที่ 21 เป็นพลโลก และการได้รับความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนจะช่วยพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้บริหารควรมีแผนการการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ กำกับติดตามประเมินผลและรับผิดชอบ ร่วมกัน รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะช่วยพัฒนานวัตกรรมการ บริหารจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้มากขึ้น เนื่องจากบุคลากรทุกคน ในปัจจุบันสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี และสามารถใช้ได้อย่างง่าย แผนการบริหารจัดการนั้น เป็นการรวบรวมภารกิจงานในแต่ละด้านมาออกแบบอย่างรอบคอบ วางระบบให้ดี มีการใช้งานที่สะดวกง่ายต่อการประเมินผล ติดตามผล เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 มีตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลายด้าน ได้แก่ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นตามลำดับ และมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้เหมาะสมกับวัย ตลอดจนมีความสามารถในการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

แผนที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สรุป

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ การทำงาน การนำทีม โดยการจูงใจให้ข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษา ขับเคลื่อนให้เกิดแนวคิด แนวทางการดำเนินการใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเกิดประโยชน์แก่องค์กร เนื่องจากผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญของสถานศึกษาที่จะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะ เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่วนตัว ด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน และด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน และองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านบุคลิกภาพเป็นผู้มีคุณธรรม กล้าเสี่ยง ชอบความท้าทาย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ด้านทักษะการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาล กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้ร่วมงาน คิดสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่าง และ ด้านบทบาทหน้าที่ทางสังคม เป็นผู้นำที่สนับสนุน อำนวยความสะดวก สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน สร้างเครือข่ายในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องมีการวางแผนและประเมินความเสี่ยงในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ประสานงาน นิเทศ กำกับและติดตามการประเมินความสำเร็จของนวัตกรรมอย่างจริงจัง ตลอดจนเสริมแรงสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาและขับเคลื่อนนวัตกรรมองค์กรได้สำเร็จ โดยจะต้องเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรม มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในการกระบวนการนวัตกรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการริเริ่มสร้างสรรค์ คิดต่าง คิดสิ่งใหม่ให้เกิดนวัตกรรมในสถานศึกษา และร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กุลชลี จงเจริญ. (2561). *หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม.* ในประมวลสาระชุดวิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและ ภาวะผู้นำ หน่วยที่ 8–15. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิติมา วรรณศรี. (2563). *นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: รัตนสุวรรณการ.

จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). *การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2* (การศึกษาค้นค้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2561). *หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ.* ในประมวลสาระชุด วิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 1–7. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฐิตินันท์ นันทะศร. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ณิชดาพร หวานสนิท และพรรณี ผุดเกตุ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(2), 127 – 141.

ธันยากร ศรีสุขและ สรัญณี อุเส็นยาง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2*(2), 1–14.

ธีระ รุญเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3.* (พิมครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

แพรลฎา พจนารถ และกฤษดา เชียรวัฒนสุข. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์การในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22*(1), 241 – 256.

วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง. (2562). *พื้นฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 2) . ตราด: เอนิว ดีไซน์ แอนด์ พริ้นติ้ง.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ฉบับปี 2563 – 2566* . กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. . กรุงเทพฯ: เอ็น. เอ. รัตนะเทรดดิ้ง.

องอาจ สิมเสน, รัชนีจรุง ศิรวัฒน์ และพระฮอนด้า เข็มมา. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานสากล ประเทศไทย 4.0. *Journal of Modern Learning Development*, *5* (3), 317–328.

อนุสรา สุวรรณวงศ์. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม*. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/ 52233/–edu–t2s1–t2–t2s3

อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม.* กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อาฟานดี คอลออาแซ และ สรัญณี อุเส็นยาง.(2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, *2*(2),125–140.

Dave. (2007).*Characteristics of Innovative Leaders.* Retrieved on 9 May 2022, from http://innovative leadership. Blagsot.com/2007/02/innovative – leadership– progress–at– warp.html

Dawson, F. and Andriopoulos, C. (2017). *Managing Change, Creativity and Innovation* (3rd Ed.). London: SAGE.

Maital, S. and and Seshadri, D.V.R. (2012). *Innovation Management: Strategies, Concepts and Tools for Growth and Profit* (2nd Ed.). New Delhi: SAGE.

Office of the Education Council Secretariat. (2019). *The National Educational Plan 2017 – 2036.* Bangkok: Office of the Education Council Secretarai.